

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 25 januari 2024*

”Begäran om förhandsavgörande – Luftfart – Förordning (EG) nr 261/2004 – Artikel 5.1 – Artikel 7.1 – Kompensation till passagerare vid kraftigt försenad flygning – Tidspillan – Ersättningsflyg som passageraren själv har bokat – Passagerare som ankommit till den slutliga bestämmelseorten med en försening på mindre än tre timmar i förhållande till den tidtabellsenliga ankomsttiden – Ingen kompensation”

I mål C-54/23,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) genom beslut av den 10 januari 2023, som inkom till domstolen den 3 februari 2023, i målet

WY

mot

Laudamotion GmbH,

Ryanair DAC,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden K. Jürimäe, domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på tredje avdelningen, samt domarna N. Piçarra, N. Jääskinen och M. Gavalec (referent),

generaladvokat: L. Medina,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– Laudamotion GmbH, genom W. Nassall, Rechtsanwalt,

* Rättegångsspråk: tyska.

– Europeiska kommissionen, genom G. Braun, G. von Rintelen, G. Wilms och N. Yerrell, samtliga i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 3 och 5–7 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91 (EUT L 46, 2004, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan flygpassageraren WY och å andra sidan Laudamotion GmbH och Ryanair DAC. Målet rör dessa båda lufttrafikföretags vägran att betala WY kompensation för försenad ankomst av en flygning för vilken vederbörande hade en bekräftad platsreservation.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Skäl 2 i förordning nr 261/2004 har följande lydelse:
”Nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar skapar allvarliga problem och olägenheter för passagerarna.”
- 4 I artikel 3 i denna förordning, som har rubriken ”Räckvidd”, föreskrivs följande i punkterna 1 och 2:
”1. Denna förordning skall tillämpas för
a) passagerare som reser från en flygplats belägen inom en medlemsstats territorium där fördragets bestämmelser är tillämpliga,
...
2. Punkt 1 skall tillämpas under förutsättning att passagerare
a) har en bekräftad platsreservation på den berörda flygningen och, utom i händelse av inställd flygning enligt artikel 5, har checkat in
– på föreskrivet sätt och vid den tidpunkt som lufttrafikföretaget, researrangören eller en auktoriserad resebyrå angett skriftligen i förväg (inbegripet elektroniskt)
eller, om ingen tid har angetts,
– senast 45 minuter före angiven avgångstid, ...

...”

5 I artikel 5 i förordningen, med rubriken ”Inställd flygning”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Vid inställd flygning skall de berörda passagerarna

a) erbjudas assistans i enlighet med artikel 8 av det lufttrafikföretag som utför flygningen, och

...

c) ha rätt till kompensation i enlighet med artikel 7 av det lufttrafikföretag som utför flygningen såvida inte

...

iii) de mindre än sju dagar före den tidtabellsenliga avgångstiden underrättas om att flygningen är inställd, och erbjuds ombokning så att de kan avresa högst en timme före den tidtabellsenliga avgångstiden och nå sin slutliga bestämmelseort senast två timmar efter den tidtabellsenliga ankomsttiden.”

6 Artikel 6 i samma förordning, med rubriken ”Försening”, har följande lydelse i punkt 1:

”När det lufttrafikföretag som utför flygningen har rimlig anledning att anta att en flygning kommer att försenas i förhållande till den tidtabellsenliga avgångstiden

a) med två timmar eller mer vid alla flygningar på 1500 kilometer eller mindre, eller

b) med tre timmar eller mer vid alla flygningar inom gemenskapen på mer än 1500 kilometer och vid alla övriga flygningar på mellan 1500 och 3500 kilometer, eller

c) med fyra timmar eller mer vid alla flygningar som inte omfattas av a eller b,

skall lufttrafikföretaget erbjuda passagerarna

i) assistans i enlighet med artikel 9.1 a och artikel 9.2,

ii) om den rimligen förväntade avgångstiden är åtminstone dagen efter den tidigare tillkännagivna avgångstiden, assistans i enlighet med artikel 9.1 b och 9.1 c,

iii) om förseningen är åtminstone fem timmar, assistans i enlighet med artikel 8.1 a.”

7 I artikel 7 i förordning nr 261/2004, som har rubriken ”Rätt till kompensation”, föreskrivs följande i punkt 1:

”Vid hänvisning till denna artikel skall passagerare få kompensation som uppgår till

a) 250 euro för alla flygningar på högst 1500 kilometer,

...”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 8 WY bokade hos Ryanair en tur- och returflygning mellan Düsseldorf (Tyskland) och Palma de Mallorca (Spanien), som var planerad till den 31 oktober 2019. Efter att ha informerats av Laudamotion, som var det lufttrafikföretag som utförde flygningen, om att den utgående flygningen (nedan kallad den ursprungliga flygningen) skulle försenas med sex timmar, bokade passageraren själv en ersättningsflygning för att klara ett affärsmöte som skulle hållas i Palma de Mallorca. Tack vare ersättningsflygningen anlände passageraren slutligen till bestämmelseorten med en försening på mindre än tre timmar i förhållande till den tidtabellsenliga ankomsttiden för den ursprungliga flygningen. WY, som påstår sig i god tid ha infunnit sig vid incheckningen till den ursprungliga flygningen, begärde bland annat en kompensation på 250 euro från Laudamotion med stöd av artikel 5.1 c och artikel 7.1 i förordning nr 261/2004. WY begärde även upplysningar från Ryanair avseende icke betald skatt och avseende betalningen av dessa.
- 9 WY:s talan mot Laudamotion ogillades i såväl första som andra instans. Appellationsdomstolen fann att Laudamotion, trots att den ursprungliga flygningen ankom med mer än tre timmars försening, inte var skyldigt att betala den begärda kompensationen, eftersom WY inte hade utnyttjat denna flygning och anlant till den slutliga bestämmelseorten med mindre än tre timmars försening. Det saknar i detta avseende betydelse att den alternativa flygningen bokats av passageraren själv. WY drabbades således inte av några olägenheter för att inte ha tagit den ursprungliga flygningen. Däremot har WY rätt enligt tysk civilrätt, till ersättning för den ersättningsflygning som WY själv hade bokat.
- 10 WY överklagade därefter domen till Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland), tillika den hänskjutande domstolen. Denna domstol anser att utgången i målet beror på tolkningen av artiklarna 3.2 a, 5.1 c och 7.1 i förordning nr 261/2004.
- 11 Den hänskjutande domstolen har konstaterat att det av EU-domstolens praxis följer att den kompensation som avses i de båda sistnämnda bestämmelserna gynnar flygpassagerare som drabbas av tidsspillan på tre timmar eller mer vid ankomsten till sin slutliga bestämmelseort. Denna kompensation bör därför inte betalas ut till en passagerare vars flygning riskerar att bli kraftigt försenad och som därför själv reserverar en ersättningsflygning med hjälp av vilken han eller hon kan komma fram till den slutliga bestämmelseorten med en försening på mindre än tre timmar i förhållande till ankomsttiden för den första flygningens planerade ankomsttid.
- 12 Av beslutet av den 24 oktober 2019, *easyJet Airline* (C-756/18, EU:C:2019:902, punkterna 33 och följande punkter), kan utläsas att en rätt till kompensation på grund av kraftig försening i princip endast tillkommer sådana passagerare som har stigit ombord på den berörda flygningen och som faktiskt har ankommit till den slutliga bestämmelseorten med en försening på mer än tre timmar. Den omständigheten att lufttrafikföretaget, i likhet med i förevarande fall, har underlåtit att uppfylla sin skyldighet att erbjuda en ersättningsflygning som skulle ha gjort det möjligt för passagerarna att undvika den aviserade förseningen av den ursprungliga flygningen, saknar betydelse i detta avseende.
- 13 Den hänskjutande domstolen har påpekat att det visserligen följer av domen av den 11 juni 2020, *Transportes Aéreos Portugueses* (C-74/19, EU:C:2020:460, punkt 61), att ett lufttrafikföretag, vid förseningar eller inställda flygningar, måste erbjuda passageraren en alternativ möjlighet till ombokning på en annan direkt eller icke direkt flygning som utförs av lufttrafikföretaget eller av ett annat lufttrafikföretag, och som anländer med mindre försening än det berörda lufttrafikföretagets påföljande flygning, med mindre än att genomförandet av en sådan

ombokning skulle ha inneburit orimliga uppoffringar för lufttrafikföretaget med hänsyn till dess kapacitet vid den relevanta tidpunkten. Med detta sagt kan underlåtenhet att uppfylla denna skyldighet emellertid inte i sig ge rätt till kompensation i den mening som avses i artikel 7.1 i förordning nr 261/2004. Denna bestämmelse medger nämligen inte ersättning för alla slags olägenheter, utan endast vid tidsspillan på minst tre timmar. Den olägenhet för passageraren som är aktuell i det nationella målet utgör således inte en allvarlig olägenhet, i den mening som avses i förordningen, såsom följer av domen av den 30 april 2020, *Air Nostrum* (C-191/19, EU:C:2020:339, punkt 32).

- 14 Den hänskjutande domstolen anser emellertid att situationen kan tolkas annorlunda mot bakgrund av artikel 5.1 c i förordning nr 261/2004, enligt vilken passagerarna vid inställd flygning ska kompenseras om de inte erbjuds en ombokning med tidsspillan kortare än tre timmar. Även om det redan före den tidpunkt då passageraren senast måste infinna sig vid incheckningen finns tillräckliga indikationer på att flygningens ankomst på den slutliga bestämmelseorten kommer att försenas med tre timmar eller mer i förhållande till den ursprungliga tidtabellsenliga ankomsttiden, kan det inte krävas att passageraren, för att få kompensation, infinner sig i god tid vid incheckningen eller faktiskt genomför resan. Dessutom saknar tidpunkten för passagerarens ankomst till den slutliga bestämmelseorten betydelse i detta avseende.
- 15 Mot denna bakgrund beslutade Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:
- ”1) Är det generellt uteslutet att en passagerare ska ha rätt till kompensation enligt artiklarna 5–7 i förordning nr 261/2004 på grund av att en flygning försenats med mer än tre timmar, när passageraren vid en befarad kraftig försening reser med ett av honom eller henne själv bokad ersättningsflyg och därigenom når den slutliga bestämmelseorten med en försening på mindre än tre timmar, eller kommer en rätt till kompensation under alla omständigheter i fråga i denna situation om det redan före den tidpunkt då passageraren senast måste infinna sig för incheckning med tillräcklig säkerhet stod klart att den slutliga bestämmelseorten skulle nås med en försening på mer än tre timmar?
- 2) ... Är det [i ett sådant fall] en förutsättning för att en rätt till kompensation ska föreligga enligt artiklarna 6 och 7 i förordning nr 261/2004 på grund av att en flygning försenats med mer än tre timmar i ovannämnda situation, att passageraren i enlighet med artikel 3.2 a i nämnda förordning infinner sig för incheckning i [god] tid?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

- 16 Det ska inledningsvis påpekas att den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i tolkningen av artiklarna 5–7 i förordning nr 261/2004. Även om det är riktigt att tvisten vid den nationella domstolen har sitt ursprung i ett flygplans försenade avgång, är kärnan i tvisten de följder som denna försening har kunnat ge upphov till. Klaganden i det nationella målet har nämligen begärt kompensation på grund av att den aktuella flygningen sannolikt hade försenats vid ankomsten till den slutliga bestämmelseorten, vilket skulle ha hindrat klaganden från att komma i tid till ett affärsmöte i Palma de Mallorca. Artikel 6 i förordningen avser emellertid endast en försening i förhållande till den ursprungliga planerade avgångstiden. Härav följer att villkoren i artikel 6 i förordningen inte måste vara uppfyllda för att en passagerare ska ha rätt till

schablonmässig kompensation enligt artikel 7 i denna förordning när hans eller hennes flyg ankommer till den slutliga bestämmelseorten med en försening på tre timmar eller mer i förhållande till den tidtabellsenliga ankomsttiden (dom av den 26 februari 2013, Folkerts, C-11/11, EU:C:2013:106, punkterna 36 och 37).

- 17 Det framgår dessutom av begäran om förhandsavgörande att klaganden i det nationella målet, med stöd av tysk rätt, kan göra anspråk på ersättning för kostnaderna för den ersättningstransport som denne själv har bokat, vilket innebär att tolkningsfrågan endast avser nämnda klagandes rätt till schablonmässig kompensation enligt artikel 5.1 och artikel 7.1 i förordning nr 261/2004 för en kraftigt försenad flygning.
- 18 Under dessa omständigheter ska det konstateras att den nationella domstolen med sin första fråga i huvudsak vill få klarhet i huruvida artiklarna 5.1 och 7.1 i förordning nr 261/2004 ska tolkas så, att en flygpassagerare har rätt till kompensation i den mening som avses i dessa bestämmelser när vederbörande, på grund av risken för en kraftig försening av ankomsten till den slutliga bestämmelseorten för en flygning för vilken han eller hon har en bekräftad platsreservation, eller på grund av att det finns tillräckliga indikationer på en sådan försening, själv har bokat en ersättningsflygning och har nått slutdestinationen med en försening på mindre än tre timmar i förhållande till den ursprungligen planerade ankomsttiden för den första flygningen.
- 19 Såsom framgår av fast rättspraxis ska artiklarna 5 och 7 i förordning nr 261/2004, jämförda med principen om likabehandling, tolkas på så sätt att passagerarna på försenade flygningar dels kan jämföras med passagerarna på inställda flygningar när det gäller tillämpningen av rätten till kompensation, dels kan åberopa rätten till kompensation enligt artikel 7 i förordningen om de, till följd av en försenad flygning, drabbas av tidsspillan som uppgår till tre timmar eller mer, det vill säga om de når sin slutliga bestämmelseort tre timmar eller mer efter den ankomsttid som ursprungligen fastställts av lufttrafikföretaget (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 november 2009, Sturgeon m.fl., C-402/07 och C-432/07, EU:C:2009:716, punkterna 60, 61 och 69, och dom av den 7 juli 2022, SATA International – Azores Airlines (Fel i bränsleförsörjningssystemet), C-308/21, EU:C:2022:533, punkt 19 och där angiven rättspraxis).
- 20 Passagerarna på de försenade flygningarna drabbas nämligen, i likhet med passagerare vars ursprungliga flygning ställts in, av en oåterkallelig tidsspillan och därmed en motsvarande olägenhet. När det gäller försenade flygningar uppkommer denna olägenhet vid ankomsten till den slutliga bestämmelseorten vilket innebär att en försening, vad gäller kompensation enligt artikel 7.1 i förordning nr 261/2004, måste bedömas i förhållande till den tidtabellsenliga ankomsttiden till denna ort (dom av den 26 februari 2013, Folkerts, C-11/11, EU:C:2013:106, punkterna 32 och 33).
- 21 Den avgörande omständigheten som föranledde domstolen att likställa en kraftigt försenad ankomst med den inställda flygningen är att passagerarna på en flygning som drabbats av en kraftig försening, i likhet med passagerarna på en inställd flygning, lider en skada som uppkommer genom en oåterkallelig tidsspillan som uppgår till tre timmar eller mer och som endast kan gottgöras genom kompensation (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 november 2009, Sturgeon m.fl. C-402/07 och C-432/07, EU:C:2009:716, punkterna 52, 53 och 61, dom av den 23 oktober 2012, Nelson m.fl., C-581/10 och C-629/10, EU:C:2012:657, punkt 54, och dom av den 12 mars 2020, Finnair, C-832/18, EU:C:2020:204, punkt 23). När en flygning ställs in eller en flygning varit kraftigt försenad vid ankomsten till den slutliga bestämmelseorten är således rätten till kompensation enligt artikel 7.1 i förordning nr 261/2004 nära förbunden med denna tidsspillan som uppgår till tre timmar eller mer.

- 22 Härav följer att en flygpassagerare som inte har tagit den flygning för vilken han eller hon hade en bekräftad platsreservation och som, tack vare en ersättningsflygning som passageraren själv bokat, anlant till den slutliga bestämmelseorten med mindre än tre timmars försening i förhållande till den av lufttrafikföretaget ursprungligen planerade avgångstiden, inte har drabbats av en sådan tidsspillan och har således inte rätt till kompensation.
- 23 Enligt skäl 2 i förordning nr 261/2004 syftar förordningen till att avhjälpa ”allvarliga ... olägenheter” som passagerarna drabbas av i samband med lufttransporter. Även om den omständigheten att en flygpassagerare själv har funnit en ersättningsflygning kan ge upphov till olägenheter för den berörda passageraren, kan en sådan olägenhet emellertid inte anses vara ”allvarlig” i den mening som avses i förordningen, eftersom passageraren anlände till sin slutliga bestämmelseort med en försening på mindre än tre timmar i förhållande till den ursprungligen planerade ankomsttiden (se, analogt, dom av den 30 april 2020, Air Nostrum, C-191/19, EU:C:2020:339, punkterna 30–33, och dom av den 22 april 2021, Austrian Airlines, C-826/19, EU:C:2021:318, punkterna 42 och 43).
- 24 Mot bakgrund av ovanstående skäl ska den första frågan besvaras enligt följande: Artiklarna 5.1 och 7.1 i förordning nr 261/2004 ska tolkas så, att en flygpassagerare inte har rätt till kompensation i den mening som avses i dessa bestämmelser när vederbörande, på grund av risken för en kraftig försening av ankomsten till den slutliga bestämmelseorten för en flygning för vilken han eller hon har en bekräftad platsreservation, eller på grund av att det finns tillräckliga indikationer på en sådan försening, själv har bokat en ersättningsflygning och har nått slutdestinationen med en försening på mindre än tre timmar i förhållande till den ursprungligen planerade ankomsttiden för den första flygningen.

Den andra frågan

- 25 Med beaktande av svaret på den första frågan saknas anledning att besvara den andra frågan. När den försenade ankomsten till den slutliga bestämmelseorten för en flygning är mindre än tre timmar i förhållande till den ursprungligen planerade ankomsttiden, kan passagerarna på denna flygning nämligen inte komma i åtnjutande av den kompensation som föreskrivs i artikel 7.1 i förordning nr 261/2004. I ett sådant fall saknar det således betydelse huruvida passagerarna har infunnit sig för incheckning i god tid, såsom krävs enligt artikel 3.2 a i förordningen.

Rättegångskostnader

- 26 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artiklarna 5.1 och 7.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 261/2004 av den 11 februari 2004 om fastställande av gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och om upphävande av förordning (EEG) nr 295/91,

ska tolkas så,

att en flygpassagerare inte har rätt till kompensation i den mening som avses i dessa bestämmelser när vederbörande, på grund av risken för en kraftig försening av ankomsten till den slutliga bestämmelseorten för en flygning för vilken han eller hon har en bekräftad platsreservation, eller på grund av att det finns tillräckliga indikationer på en sådan försening, själv har bokat en ersättningsflygning och har nått slutdestinationen med en försening på mindre än tre timmar i förhållande till den ursprungligen planerade ankomsttiden för den första flygningen.

Underskrifter